Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
NIILO JÄÄSKINEN
esitatud 18. oktoobril 2012 [1]

Kohtuasi C-460/09 P

Inalca SpA - Industria Alimentari Carni
Cremonini SpA
versus

Euroopa Komisjon

Apellatsioonkaebus — Liidu lepinguväline vastutus — Aegumistähtaeg — Tähtaja algus

I. Sissejuhatus

1. Oma apellatsioonkaebuses paluvad Inalca SpA – Industria Alimentari Carni (edaspidi „Inalca”) ja Cremonini SpA (edaspidi „Cremonini”, koos nimetatud „apellandid”) tühistada Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohtu 4. septembri 2009. aasta määruse kohtuasjas T-174/06: Inalca ja Cremonini *vs.* komisjon (edaspidi „vaidlustatud kohtumäärus”), millega kohus jättis rahuldamata hagi, milles nad palusid hüvitada kahju, mis apellantidele väidetavalt tekitati seeläbi, et Euroopa Ühenduste Komisjon edastas 6. juulil 1998 Itaalia ametiasutustele uurimise järeldused, milles süüdistati apellante (edaspidi „komisjoni 6. juuli 1998. aasta kiri”). [2]

2. Tuleb rõhutada, et apellandid Inalca ja Cremonini väidavad – ilma et komisjon neile selles küsimuses vastu vaidleks –, et nad vabanesid kõigist kahtlustustest nende siseriiklike menetluste tulemusel, mis algatati komisjoni kirja alusel. Sellest tulenevalt lõpetas komisjon 2006. aastal tagasinõudmise menetluse, mis toimus apellantide suhtes seoses komisjoni 6. juuli 1998. aasta kirjas nimetatud asjaoludega.

3. Käesolevas kohtuasjas palutakse Euroopa Kohtul eelkõige otsustada Euroopa Liidu lepinguvälise vastutuse tuvastamise hagile kohaldatava aegumistähtaja üle ning täpsemalt kriteeriumide üle, mille alusel määrata käesoleval juhul kindlaks selle tähtaja alguspunkt.

II. Asjaolud ning siseriiklikud ja ühenduse menetlused

4. Apellandid Inalca ja Cremonini kuuluvad kontserni, mis tegutseb toitlustussektori jaoks mõeldud kaupade tootmise ja turustamise ning toitlustuse valdkonnas.

1 — Algkeel: prantsuse.

2 — Uurimise viis komisjoni pettuste tõkestamise kooskõlastusüksus (UCLAF) läbi selleks, et kontrollida Jordaaniasse eksporditava veiseliha teatud eksporditoetuste õiguspärasust.

5. Tulenevalt uurimisest, mis viidi 1998. aasta veebruaris ja märtsis Jordaanias läbi põllumajandussaaduste eksporditoetuste korra raames, teatas komisjon 6. juuli 1998. aasta kirjaga Itaalia ametiasutustele, et 37 978 tonnist veiselihast, mis eksporditi Euroopa Ühendusest tollideklaratsiooni esitamata Jordaania turule, pärines 2 272 tonni Itaaliast. Selles kirjas palus komisjon Itaalia ametiasutustel eelkõige uurida välja eksportija nimi, et alustada eksporditoetuste tagasinõudmise menetlust ning juhul kui tuvastatakse teost osavõtt, siis ka kriminaalmenetlust.

6. Itaalia pädev haldusasutus edastas 15. jaanuari 1999. aasta kirjadega Inalcale ja Cremoninile otsused vaidlusaluste eksportidega seotud toetuste tagasinõudmise kohta (edaspidi „15. jaanuari 1999. aasta otsused”.[3] Apellandid esitasid nende otsuste peale halduskaebused, mis jäeti 7. märtsi 2000. aasta otsustega rahuldamata.

7. Itaalia ametiasutused edastasid komisjoni uurimise tulemused 16. veebruaril 1999 pädevale Itaalia kohtule ning nende põhjal alustati apellantide seaduslike esindajate suhtes kriminaalmenetlust.

8. Apellandid sõlmisid 30. novembril 1999 kaks garantiilepingut (*polizze fideiussorie*), et peatataks tagastamisele kuuluvate summade sissenõudmine.

9. Kriminaalmenetluse alustamise avalduse menetlemine lõpetati 18. detsembril 2002. Tsiviilasjas 16. jaanuaril 2004 tehtud otsuses tuvastati, et 15. jaanuari 1999. aasta tagasinõudmisotsuse põhjendamiseks Inalcale esitatud etteheited olid alusetud ning et Inalca ei olnud kohustatud tagasinõutavat summat tasuma. Tsiviilasjas 27. aprillil 2005 tehtud otsuses jõuti Cremonini suhtes sarnastele järeldustele.

10. Itaalia ametiasutused rahuldasid 22. ja 23. märtsi 2004. aasta kirjadega Inalca taotluse tühistada 15. jaanuaril 1999 tema suhtes tehtud tagasinõudmisotsus ning selle äriühingu garantii vabastati. Samamoodi rahuldati 22. ja 23. detsembri 2004. aasta kirjadega Cremonini taotlus tühistada 15. jaanuaril 1999 tema suhtes tehtud tagasinõudmisotsus ning selle äriühingu garantii vabastati.

11. Inalca palus 27. jaanuari 2005. aasta kirjas komisjonil hüvitada kahju, mille talle olid tekitanud komisjoni alustatud uurimine ja komisjoni järeldused, mille viimane oli edastanud Itaalia ametiasutustele. Komisjon teatas 15. aprilli 2005. aasta kirjas[4] Inalcale, et ta ei saa seda hüvitisnõuet rahuldada, kuna võimalik õigus hüvitisele on Euroopa Kohtu põhikirja artikli 46 kohaselt igal juhul aegunud.

12. 3. oktoobri 2006. aasta otsusega nr 2006/678/EÜ[5] (edaspidi „komisjoni 3. oktoobri 2006. aasta otsus”) jättis komisjon Jordaaniasse eksporditud veiseliha eksporditoetustega seotud eeskirjade eiramise juhtumid, millest Itaalia Vabariigile oli teatatud, välja nõukogu 4. märtsi 1991. aasta määruse (EMÜ) nr 595/91 eeskirjade eiramise ja valesti makstud summade tagasinõudmise kohta ühise põllumajanduspoliitika rahastamisel, infosüsteemi loomise kohta selles valdkonnas ning määruse (EMÜ) nr 283/72 kehtetuks tunnistamise kohta (EÜT L 67, lk 11; ELT eriväljaanne 03/11, lk 171) artiklites 3 ja 5 sätestatud teadete loendist.

13. Apellandid saatsid 9. märtsi 2006. aasta kirjaga komisjonile taotluse hüvitada tekitatud kahju, mis on kokku hinnanguliselt 2 861 000 eurot. Komisjon seda taotlust ei rahuldanud.

3 — Kõnealustes otsustes on mainitud nõukogu 21. aprilli 1970. aasta määruse (EMÜ) nr 729/70 ühise põllumajanduspoliitika rahastamise kohta (EÜT L 94, lk 13) artiklit 8, mille lõige 1 sätestab, et „[k]ooskõlas siseriiklike õigus- ja haldusnormidega võtavad liikmesriigid meetmed, mis on vajalikud, et […] tagada fondist rahastatavate tehingute tegelik toimumine ja nõuetekohane teostamine, […] tõkestada ja käsitleda eeskirjade eiramist [ning] hüvitada eeskirjade eiramise või hooletuse tagajärjel kaotatud summasid”. Nimetatud artikli lõike 2 kohaselt teatavad liikmesriigid komisjonile selleks võetud meetmetest, eriti haldus- ja kohtumenetluste käigust.

4 — Selle kirja saatis UCLAF õigusjärglase Euroopa Pettustevastase Ameti (OLAF) peadirektor.

5 — Komisjoni otsus seoses Euroopa Põllumajanduse Arendus- ja Tagatisfondi (EAGGF) tagatisrahastust rahastatavate kulude kontrollimise ja heakskiitmisega kohaldatava finantskohtlemise kohta teatavatel juhtudel, kui ettevõtjad on eiranud eeskirju (ELT L 278, lk 24). Vt selle otsuse punkt 31.

III. Hagi Üldkohtus ja vaidlustatud kohtumäärus

14. Apellandid esitasid Üldkohtule hagiavalduse, mis saabus Üldkohtu kantseleisse 27. juunil 2006 ja milles nad palusid tuvastada ühenduse lepinguvälise vastutuse ning mõista komisjonilt välja hüvitis neile väidetavalt tekitatud kahju eest, mille nad hindasid 2 861 000 eurole, ja sellega seotud tasandusintress ning võimalik viivitusintress.

15. Komisjon esitas 18. septembri 2006. aasta eraldi dokumendis Üldkohtu kodukorra artikli 114 lõike 1 alusel vastuvõetamatuse väite, põhjendusel et hagi on vastuvõetamatu, kuna see on vastavalt Euroopa Kohtu põhikirja artiklile 46 aegunud.

16. Vastuvõetavuse kohta märkis Üldkohus vaidlustatud kohtumääruse punktis 46, et ühenduse lepinguvälise vastutuse tuvastamise hagi aegumistähtaeg hakkab kulgema siis, kui esinevad kõik hüvitamiskohustuse suhtes kehtivad tingimused, eelkõige kui hüvitatav kahju on tekkinud. Vaidlustatud kohtumääruse punktis 47 märkis kohus, et juhul kui ühenduse vastutus tuleneb õigustloovast aktist, hakkab aegumistähtaeg kulgema siis, kui selle akti kahjulikud tagajärjed on tekkinud. Kohus täpsustas, et kohtumenetlustes, mis on – nagu käesoleval juhul – alguse saanud üksikaktidest, hakkab see tähtaeg kulgema alles alates hetkest, mil kahju on tegelikult tekkinud. Ta järeldas sellest vaidlustatud kohtumääruse punktis 49, et selle konkreetse hetke kindlakstegemisel, millal väidetavad kahjulikud tagajärjed apellantide suhtes tegelikult tekkisid, tuleb üksteise järel analüüsida varalist ja mittevaralist kahju, mille hüvitamist apellandid nõuavad.

17. Varalise kahju kohta tõdes Üldkohus kõigepealt vaidlustatud kohtumääruse punktis 51, et kindlustusseltsilt garantiide võtmisega seotud kahju tekkis kindlalt 30. novembril 1999, kui apellandid sõlmisid vastavad lepingud, ning lükkas seega tagasi apellantide argumendi, et vaidlusaluse kirja kahjulikud tagajärjed tekkisid kindlalt alles komisjoni 3. oktoobri 2006. aasta otsuse vastuvõtmisel. Üldkohus täpsustas vaidlustatud kohtumääruse punktides 59 ja 64 siiski, et garantii võtmisega seotud kuludes seisnev kahju on vältavat laadi ning selle kahju hüvitamise nõudes esitatud hagi on pärast 27. juunit 2001 pikendatud lepingute osas vastuvõetav.

18. Mis puudutab seejärel õigusabi- ja õigusnõustamisteenustele tehtud kulutusi ning asjaomaste menetlustega kaasnenud tööjõukulusid, siis leidis Üldkohus vaidlustatud kohtumääruse punktides 71 ja 73, et nendes kuludes seisnev kahju oli kohene ning seetõttu on kahju hüvitamise nõue nende osas aegunud.

19. Mis puudutab lõpuks nõuet hüvitada kahju, mis väidetavalt tekkis saamata jäänud tulu näol seeläbi, et rahalised vahendid vähenesid garantii võtmisega seotud maksete, õigusabi- ja õigusnõustamiskulude ning tööjõukulude tasumise tõttu, siis leidis Üldkohus vaidlustatud kohtumääruse punktis 74, et apellantide nõue ei ole piisavalt selge ning see tuleb vastuvõetamatuse tõttu jätta läbi vaatamata.

20. Mittevaralise kahju kohta leidis Üldkohus vaidlustatud kohtumääruse punktis 77, et seda puudutav nõue on aegunud, kuna väidetav kahju tekkis menetluste algatamisel 1999. ja 2000. aastal ehk enam kui viis aastat enne hagi esitamist. Ta lükkas vaidlustatud kohtumääruse punktis 78 tagasi apellantide argumendi, et see kahju vältas kuni 27. aprilli 2005. aasta kohtuotsuse kuulutamiseni, ning lisas sama kohtumääruse punktis 79, et igal juhul piirduvad apellandid viitega nende ärilise maine kahjustamisele, esitamata selle kohta vähimaidki tõendeid. Üldkohus järeldas sellest vaidlustatud kohtumääruse punktis 81, et hagi on vastuvõetav üksnes osas, milles palutakse hüvitada kahju, mis tuleneb garantii võtmisega seotud maksete tasumisest alates 27. juunist 2001.

21. Sisu osas meenutas Üldkohus väljakujunenud kohtupraktikat, mille kohaselt EÜ artikli 288 teise lõigu tähenduses ühenduse lepinguvälise vastutuse tekkimise eeldus on see, et samal ajal on täidetud teatavad tingimused: institutsioonile etteheidetava tegevuse õigusvastasus, kahju tekkimine ning põhjuslik seos väidetava tegevuse ja viidatud kahju vahel, ning täpsustas seejärel vaidlustatud kohtumääruse punktis 85, et kuna üks ühenduse vastutuse tekkimise kolmest tingimusest ei ole täidetud, tuleb kahju hüvitamise nõuded jätta rahuldamata, ilma et oleks vaja analüüsida, kas kaks ülejäänud tingimust on täidetud.

22. Üldkohus tõdes vaidlustatud kohtumääruse punktis 90, et ilma et oleks vaja lahendada küsimust, kas 15. jaanuaril 1999 tehtud tagasinõudmisotsustega tekitatud kahju saab ühendusele süüks panna, ei tekkinud garantiide võtmisest tulenev kahju otseselt komisjoni 6. juuli 1998. aasta kirja tõttu.

23. Eespool esitatut silmas pidades leidis Üldkohus vaidlustatud kohtumääruse punktis 94, et osas, milles apellantide kahju hüvitamise nõue on vastuvõetav, tuleb see jätta rahuldamata, kuna see on ilmselgelt õiguslikult põhjendamatu.

IV. Apellatsioonkaebus ja vastuapellatsioonkaebus

24. Apellandid paluvad oma apellatsioonkaebuses Euroopa Kohtul tühistada vaidlustatud kohtumäärus ja saata kohtuasi tagasi Üldkohtusse ning mõista komisjonilt välja käesoleva menetluse ja kohtuasjas T-174/06 toimunud menetlusega kaasnevad kohtukulud. Apellandid esitavad apellatsioonkaebuse põhjendamiseks seitse väidet.

25. Komisjon vastab vastustaja vastuses neile apellatsioonkaebuses esitatud seitsmele väitele.

26. Lisaks esitab komisjon vastuapellatsioonkaebuse, mis puudutab õigusnormi rikkumist, ning palub Euroopa Kohtul eelkõige tühistada vaidlustatud kohtumäärus osas, milles esimeses kohtuastmes esitatud hagi tunnistati osaliselt vastuvõetavaks, ja seejärel lõpetada vaidlus hagi täieliku vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata jättes ning igal juhul mõista apellantidelt välja mõlema kohtuastme kulud.

V. Analüüs

27. Kuna komisjoni esitatud vastuapellatsioonkaebus on määrava tähtsusega, tuleb seda analüüsida esimesena.

A. *Komisjoni vastuapellatsioonkaebus*

1. Komisjoni argumendid

28. Komisjon palub vastuapellatsioonkaebuses Euroopa Kohtul selgitada oma praktikat seoses kuupäevaga, millest alates hakkab kahju hüvitamise hagide aegumistähtaeg kulgema muudes kohtuasjades kui need, milles vastutus tekib õigustloova akti tõttu.

29. Esimese võimalusena väidab komisjon, et Üldkohus rikkus õigusnormi, kui ta vaidlustatud kohtumääruse punktides 46 ja 47 leidis, et kuupäev, millest alates hakkab aegumistähtaeg käesoleval juhul kulgema, on see, kui tekkisid akti kahjulikud tagajärjed. Ta märgib, et juhtudeks, kui liidu vastutus tekib õigustloova akti tõttu, on kehtestatud erikord. Selline korraldus on seletatav selle kahju eripäraga, mis tekib õigustloova akti tõttu, mille tagajärjed tekivad isikute suhtes alles hiljem, kuid seda ei kohaldata muudel juhtudel, kui vastutus tuleneb eelkõige konkreetsetest tegudest või sündmustest.

30. Teise võimalusena väidab komisjon, et Üldkohus rikkus õigusnormi, kui ta vaidlustatud kohtumääruse punktis 47 leidis, et talle esitatud kahju hüvitamise hagi puudutas kohtuvaidlust, mis tekkis kohtuotsuse Holcim (Deutschland) *vs.* komisjon [6] tähenduses üksikaktide pinnalt, kuigi tegemist ei olnud üksikaktiga, mis tekitab selle adressaadile kohustuslikke tagajärgi.

31. Kolmanda võimalusena leiab komisjon, et Üldkohus rikkus õigusnormi, kui ta omavoliliselt muutis kriteeriume, mis pandi paika eespool viidatud kohtuotsuses Holcim (Deutschland) *vs.* komisjon. Komisjon on seisukohal, et käesoleval juhul hakkab aegumistähtaeg kulgema alates kahjuliku sündmuse toimumise kuupäevast ehk alates 6. juulist 1998, mis on komisjoni kirja kuupäev, või hiljemalt kuupäevast, mil apellandid said sellest kirjast teada, nimelt Itaalia ametiasutuste 15. jaanuaril 1999 tehtud tagasinõudmisotsuste vahendusel. [7]

32. Pealegi, kuna viidatud kahju on vältavat laadi, märgib komisjon, et praktikas võib vastutuse tuvastamise hagi esitamise võimalus kas või osalise hüvitise saamiseks jääda kestma väga pikaks perioodiks, kuni möödub viies aasta alates hetkest, mil etteheidetava sündmuse tõttu tekkisid hagejale viimased kahjulikud tagajärjed. Aegumistähtaja eesmärk ei ole enam takistada hagi esitamist, vaid üksnes piirata hüvitatava kahju summa kahjuga, mis tekkis nende viie aasta jooksul, mis eelnesid hagi esitamisele.

33. Apellandid on seisukohal, et komisjoni vastuapellatsioonkaebus tuleb jätta rahuldamata.

2. Analüüs

34. Vastuapellatsioonkaebuses palutakse Euroopa Kohtul kontrollida, kas Üldkohus leidis õigesti, et aegumistähtaeg hakkas kulgema alates vaidlustatud kohtumääruses nimetatud hetkest.

35. Aegumistähtaja alguspunkti kohta tuleb meenutada, et Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artiklist 46 nähtub, et „[l]iidu lepinguvälise vastutusega seotud asjade aegumistähtaeg on viis aastat vastutuse aluseks olevast sündmusest".

36. Viieaastase aegumistähtaja algust on kohtupraktikas erinevate olukordade puhul täpsustatud. Niisiis juhtudel, kui liidu vastutuse tekkimise aluseks on õigustloov akt, hakkab aegumistähtaeg kulgema alles siis, kui on tekkinud selle akti kahjulikud tagajärjed ja seega kui huvitatud isikutel on tekkinud kindel kahju. [8] Üksikaktide pinnalt tekkinud kohtuvaidluste korral hakkab aegumistähtaeg kulgema, kui otsuse tagajärjed on tekkinud isikute suhtes, keda see otsus puudutab. [9] Muudel juhtudel hakkab kõnealune aegumistähtaeg kulgema alles siis, kui on täidetud kõik hüvitamiskohustuse eelduseks olevad tingimused ja eelkõige kui hüvitamisele kuuluv kahju on tekkinud. [10]

37. Tuleb teha kaks märkust, millest üks puudutab aegumistähtaja arvutamise korda ja teine selle tähtaja täpset alguspunkti.

6 — 19. aprilli 2007. aasta otsus kohtuasjas C-282/05 P (EKL 2007, lk I-2941, punkt 29).

7 — Vastustaja vastuse ja vastuapellatsioonkaebuse punktis 16 viitab komisjon 15. juulile 1999. Minu arvates on siiski tegemist ilmse trükiveaga ning selle asemel peaks olema „15. jaanuar 1999" nagu kõnealuse dokumendi muudes punktides.

8 — Vt selle kohta 13. novembri 1984. aasta otsus liidetud kohtuasjades 256/80, 257/80, 265/80, 267/80, 5/81, 51/81 ja 282/82: Birra Wührer jt *vs.* nõukogu ja komisjon (EKL 1984, lk 3693, punkt 15) ning 17. juuli 2008. aasta otsus kohtuasjas C-51/05 P: komisjon *vs.* Cantina sociale di Dolianova jt (EKL 2008, lk I-5341, punkt 54).

9 — Vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus Holcim (Deutschland) *vs.* komisjon, punkt 30.

10 — Vt Üldkohtu 4. augusti 1999. aasta määrus kohtuasjas T-106/98: Fratelli Murri *vs.* komisjon (EKL 1999, lk II-2553, punkt 25); 14. septembri 2005. aasta määrus kohtuasjas T-140/04: Ehcon *vs.* komisjon (EKL 2005, lk II-3287, punkt 53), ning Üldkohtu 28. septembri 2010. aasta otsus kohtuasjas T-247/08: C-Content *vs.* komisjon, punkt 53. Seevastu ei takista kahju väärtuselt jooksva intressi igapäevane kaotus kõnealuse tähtaja kulgemist. Nimelt, kuna intressi arvutatakse kahju väärtuselt kahju tekkimise kuupäeva seisuga, on intressi eesmärk üksnes saada kahju eest ajakohastatud hüvitist ning seda ei tohi segi ajada Euroopa Kohtu põhikirja artikli 46 tähenduses hagi aluseks oleva sündmusega, millest alates hakkab aegumistähtaeg kulgema (vt eespool viidatud kohtumäärus Fratelli Murri *vs.* komisjon, punkt 28).

38. Mis puudutab kõigepealt aegumistähtaja arvutamise korda, siis tuleb märkida, et Üldkohus lähtub vaidlustatud kohtumääruses seisukohast, et otsustav kuupäev selle analüüsimisel, kas kahju hüvitamise nõue on aegunud või mitte, määratakse kindlaks lähtuvalt kohtule hagi esitamise kuupäevast. Selle lähenemise kohaselt tuleb arvesse võtta kuupäeva, mis on hagi esitamise kuupäevast viis aastat varasem. Kuna hagi esitati 27. juunil 2006, käsitas Üldkohus 27. juunit 2001 aegumistähtaja alguspunktina.

39. Niisugune „ümberpööratud ajalisel järjestusel" põhinev lähenemine ei ole käesoleval juhul ohutu. Tuleb märkida, et Euroopa Kohtu põhikirja artiklis 46 on vastupidi silmas peetud tavapärast ajalist järjestust, määratledes aegumistähtaja alguspunkti lähtuvalt kahju tekitanud sündmuse toimumise kuupäevast.[11]

40. Seetõttu tuleb kindlaks teha liidu institutsioonile süüks pandav tegu või sündmus, millest alates võib aegumistähtaeg kulgema hakata. Sellega seoses tuleb märkida järgmist.

41. Komisjon on seisukohal, et käesoleval juhul hakkab aegumistähtaeg kulgema alates kahjuliku sündmuse toimumise kuupäevast ehk alates komisjoni 6. juuli 1998. aasta kirjast või vähemalt alates kuupäevast, mil apellandid said sellest kirjast teada, või alates 15. jaanuaril 1999 tehtud tagasinõudmisotsuste kuupäevast.

42. Üldkohtu tuvastatud faktide ülevaate kohaselt vastab komisjoni 6. juuli 1998. aasta kirja kuupäev esimesele kuupäevale, mil komisjon seda juhtumit puudutava toimingu tegi.

43. Kahjulik tagajärg – eeldades, et see on tõendatud – võib tõepoolest tuleneda komisjoni 6. juuli 1998. aasta kirjast. Tegemist ei ole aga õigustloova akti ega üksikaktiga ega pealegi ka vaidlustatava aktiga. Euroopa Kohtul oli juba võimalus analüüsida seda liiki dokumente kohtuasjas Nutral *vs.* komisjon.[12] Ta täpsustas, et tegemist on komisjoni ja liikmesriigi vahelise koostöö erivormiga. Seda võib iseloomustada kui liikmesriigile antud komisjoni soovitust, millest tulenevad asjaomaste ettevõtjate konkreetsed kohustused, mis individualiseeritakse siseriikliku otsuse vastuvõtmise teel.

44. Seega, kuigi komisjoni 6. juuli 1998. aasta kiri oli tõepoolest apellantide väidetava kahju tekkimise aluseks, ei saanud see dokumendi laadi ja ebatäielikkust silmas pidades siiski iseenesest panna käesoleval juhul aegumistähtaega kulgema. Kõnealust kirja tuli tingimata konkretiseerida ja individualiseerida muude meetmetega ehk käesoleval juhul 15. jaanuari 1999. aasta tagasinõudmisotsustega. Need otsused konkretiseerisid seega võimaliku kahju, kuivõrd nendes kehtestati tagastamise kohustus ja individualiseeriti apellandid. Alates kõnealuste otsuste kättesaamisest olid apellandid täiesti teadlikud olukorrast ning sellega kaasneda võivatest rahalistest tagajärgedest. Alles siseriiklikus õiguses apellantide õigusliku staatuse muutumisel 15. jaanuari 1999. aasta tagasinõudmisotsuste kättesaamise tulemusel ilmnes komisjoni 6. juuli 1998. aasta kirja kahjulik mõju. Käesolevas asjas tuleb seega 15. jaanuari 1999. aasta tagasinõudmisotsuste kättesaamise kuupäeva pidada liidu vastutuse rakendumise seisukohalt aegumistähtaja alguspunktiks.

45. Samas aegumistähtaeg, mis hakkas kulgema jaanuaris 1999, möödus viis aastat hiljem ehk jaanuaris 2004. Selle tähtaja eesmärk on määrata ette kindlaks ajavahemik, mille vältel liidu vastutusele saab viidata. Igaüks, kes soovis liitu vastutusele võtta komisjoni 6. juuli 1998. aasta kirja tõttu, millele järgnesid 15. jaanuaril 1999 Itaalia ametiasutuste vastu võetud tagasinõudmisotsused, pidi tegutsema

11 — Seda olukorda tuleb eristada sellest, mida käsitleti Üldkohtu 11. jaanuari 2002. aasta otsuses kohtuasjas T-174/00: Biret International *vs.* nõukogu (EKL 2002, lk II-17, punkt 41). Nimelt selles kohtuasjas põhjustati hagejale väidetavad kahjulikud tagajärjed ühenduse kehtestatud impordikeelu vastuvõtmise ja jõussejätmisega. Selle juhtumi suhtes täpsustas Üldkohus, et kui kahju ei ole tekkinud kohe, vaid iga päev teatud ajavahemiku vältel seetõttu, et õigusvastane õigusakt on jõusse jäetud, kohaldatakse Euroopa Kohtu põhikirja artiklis 46 sätestatud aegumist lähtuvalt tähtaja kulgemist katkestava meetme kuupäevast perioodile, mis eelneb sellele kuupäevale enam kui viis aastat, ilma et mõjutataks hilisematel ajavahemikel tekkinud õigusi. Sellist olukorda käesolevas asjas aga ei esine.

12 — 23. novembri 1995. aasta otsus kohtuasjas C-476/93 P (EKL 1995, lk I-4125, punkt 30).

viie aasta jooksul pärast nende otsuste kättesaamist. Ainus tõhus vahend selle tähtaja katkestamiseks oli esitada hagi. ELTL artikkel 340 ei takista nimelt pöördumast Euroopa Kohtusse selleks, et põhimõtteliselt tuvastataks liidu vastutus peagi tekkiva ja piisava kindlusega ettenähtava kahju eest, isegi kui kahju suurust ei saa veel täpselt välja arvutada.[13]

46. Sellest lähtuvalt tuleb aegumistähtaja alguspunktiks käesoleval juhul pidada kuupäeva, mil kumbki apellant sai 15. jaanuari 1999. aasta tagasinõudmisotsusest teada.

47. Nagu aga juba märgitud, möödus viieaastane aegumistähtaeg, mis hakkas kulgema jaanuaris 1999, kui 15. jaanuari 1999. aasta tagasinõudmisotsused saadi kätte, jaanuaris 2004. Seetõttu tuleb 27. juunil 2006 Üldkohtule esitatud hagi pidada hilinenuks.

48. Seega tuleb komisjoni vastuapellatsioonkaebus rahuldada, jättes selle ülejäänud osas rahuldamata, kuna Üldkohus rikkus õigusnormi, kui ta vaidlustatud kohtumääruse punktides 46 ja 47 leidis, et käesolevas asjas hakkas aegumistähtaeg kulgema alles siis, kui komisjoni 6. juuli 1998. aasta kirjast tulenev kahju tegelikult tekkis, ning kuna Üldkohus kvalifitseeris garantiide iga-aastase pikendamise eraldiseisvateks kahjulikeks sündmusteks, mis aegumistähtaega pikendasid.

49. Järelikult rikkus Üldkohus õigusnormi ka vaidlustatud kohtumääruse punktis 75, kui ta tunnistas hagi osaliselt vastuvõetavaks.

50. Eespool toodut silmas pidades teen ma Euroopa Kohtule seega ettepaneku:

— vastuapellatsioonkaebust lahendades tühistada vaidlustatud kohtumäärus osas, milles esimeses kohtuastmes esitatud hagi tunnistati osaliselt vastuvõetavaks, ning

— jätta esimeses kohtuastmes esitatud hagi täieliku vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata.

B. *Apellatsioonkaebuse esimesed kuus väidet*

51. Apellatsioonkaebuses esitavad apellandid väited, mis puudutavad vastuolulisi põhjendusi, ühenduse kohtupraktika rikkumist, Üldkohtu kodukorra artikli 44 lõike 1 punkti c rikkumist, esitatud argumentide moonutamist ning õigusnormi rikkumist.

52. Kuna ma teen Euroopa Kohtule ettepaneku rahuldada komisjoni vastuapellatsioonkaebus ja jätta hagi hilinenult esitamise tulemusel täieliku vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata, ei ole enam vaja apellatsioonkaebuse esimest kuut väidet kohtuotsuses analüüsida.

53. Seega analüüsin ma neid siin üksnes teisejärgulisena ja ammendavuse huvides. Pealegi, kuna teine, kolmas ja neljas väide puudutavad saamata jäänud tulu näol esinevat kahju ja mittevaralist kahju, tuleb neid käsitleda koos.

1. Esimene väide

54. Apellantide apellatsioonkaebuses esitatud esimene väide puudutab põhjenduste vastuolulisust ja ühenduse kohtupraktika rikkumist seoses vahetegemisega aegumistähtaja alguse menetlusliku kriteeriumi ja vastutuse tingimuste esinemise kontrollimise vahel.

13 — Vt Euroopa Kohtu 2. juuni 1976. aasta otsus liidetud kohtuasjades 56/74-60/74: Kampffmeyer jt *vs.* EMÜ (EKL 1976, lk 711, punkt 6); 14. jaanuari 1987. aasta otsus kohtuasjas 281/84: Zuckerfabrik Bedburg jt *vs.* nõukogu ja komisjon (EKL 1987, lk 49, punkt 14) ning Üldkohtu 14. detsembri 2005. aasta määrus kohtuasjas T-369/03: Arizona Chemical jt *vs.* komisjon (EKL 2005, lk II-5839, punkt 106).

55. Apellandid on seisukohal, et Üldkohus toimis valesti, kui ta ei võtnud vaidlustatud kohtumääruse punktis 55 arvesse komisjoni 3. oktoobri 2006. aasta otsust. Apellandid olid nimelt kuni selle otsuse vastuvõtmiseni õiguslikult ebakindlas olukorras kahju esinemise ja suuruse suhtes, arvestades et kahju tekkis lõplikult alles 2006. aastal. Apellandid väidavad, et samuti toimis Üldkohus valesti, kui ta vaidlustatud kohtumääruse punktis 55 tugines aegumistähtaja alguse menetlusliku kriteeriumi ja vastutuse tingimuste esinemise tuvastamise segiajamisele.

56. Apellandid on seisukohal, et Üldkohus oleks pidanud lähtuma 3. oktoobrist 2006, see tähendab kuupäevast, mil komisjon võttis vastu menetluse lõpetamise otsuse.

57. Apellandid väidavad seega, et aegumistähtaeg hakkas kulgema *pärast* kahju tekkimist.

58. See analüüs tuleb aga mitmel põhjusel tagasi lükata.

59. Kõigepealt ilmneb apellantide esitatud dokumentidest endist, et neile tekkis kahju juba enne komisjoni 3. oktoobri 2006. aasta otsust. Näiteks mainivad nad garantiide võtmist, mis toimus 1999. aastal ja tõi kaasa maksete tegemist garantiilepingutes nimetatud kuupäevadel. Selles suhtes ei saa tulemuslikult väita, et vaatamata kahju tekkimisele – eeldusel, et see on toimunud – hakkab aegumistähtaeg kulgema alles seitse aastat hiljem ehk 2006. aastal. Järelikult ei saa asjakohane kuupäev olla see, mille on välja pakkunud apellandid.

60. Lisaks ei kulge aegumistähtaeg alates hetkest, kui kahju tekitanud akt on õiguskorrast kõrvaldatud. Seda leidis ka Euroopa Kohus oma otsuses Holcim (Deutschland) *vs.* komisjon [14] liidu kohtu tühistatud otsuse kohta, märkides, et aegumistähtaja kulgema hakkamise seisukohalt ei ole oluline, et liidu õigusvastane tegevus oleks tuvastatud kohtuotsusega.

2. Teine väide

61. Apellandid väidavad apellantide õigusabi- ja õigusnõustamiskulusid ning tööjõukulusid puudutavate nõuete aegumise kohta, et vaidlustatud kohtumääruse põhjendused on ilmselgelt vastuolulised ja Üldkohus on rikkunud väljakujunenud kohtupraktikat.

62. See väide tuleb tagasi lükata. Üldkohus kvalifitseeris apellantide kantud õigusabi- ja õigusnõustamiskuludes ning tööjõukuludes seisneva kahju vaidlustatud kohtumääruse punktis 71 õigesti koheseks ning järeldas sellest, et hagi on selles osas esitatud hilinenult. Apellandid ajavad segi hagi esitamisele kohaldatava tähtaja ja kahju tekkimise. Kui Euroopa Kohus järgib minu analüüsi aegumistähtaja alguspunkti osas, oleks kahju hüvitamise nõue tulnud ka nimetatud kahju suhtes esitada hiljemalt jaanuaris 2004, mida aga ei tehtud. [15]

3. Kolmas, neljas ja viies väide

63. Kolmas, neljas ja viies väide puudutavad kahju, mis väidetavalt tekkis saamata jäänud tulu näol, ning mittevaralist kahju.

64. Kolmandas väites on apellandid seisukohal, et Üldkohus moonutas argumente ja rikkus Üldkohtu kodukorra artikli 44 lõike 1 punkti c, kui ta tunnistas vastuvõetamatuks nõude hüvitada kahju, mis apellantidele tekitati saamata jäänud tulu näol.

14 — Eespool viidatud, punkt 31.

15 — Isegi kui oletada, et niisugune nõue oleks olnud vastuvõetav, on mul tõsiseid kahtlusi, kas saab pidada võimalikuks nõuda komisjonilt siseriiklike menetlustega kaasnevate kohtukulude hüvitamist, kuna selliste kulude kandmise küsimus tuleb lahendada siseriiklikus menetluses (vt selle kohta 16. juuli 2009. aasta otsus kohtuasjas C-481/07 P: SELEX Sistemi Integrati *vs.* komisjon, punktid 20–26.

65. Lisaks leitakse neljandas väites, et Üldkohus rikkus kohtupraktikat ja kasutas mittevaralise kahju hüvitamise nõude aegumise osas ilmselgelt ebaloogilisi põhjendusi.

66. Lõpuks on apellandid viiendas väites seisukohal, et Üldkohus rikkus Üldkohtu kodukorra artikli 44 lõike 1 punkti c ja mittevaralise kahju valdkonna kohtupraktikat ning et Üldkohtu põhjendused on ilmselgelt ebaloogilised, kuna kohus leidis, et mittevaralise kahju hüvitamise nõue on igal juhul vastuvõetamatu.

67. Mis puudutab kõigepealt väidetava saamata jäänud tulu näol esineva kahju ja mittevaralise kahju hüvitamise nõuete vastuvõetavust, siis ei saa apellantide argumendid jällegi olla tulemuslikud. Üldkohus jättis need nõuded vaidlustatud kohtumääruse punktides 74 ja 80 rahuldamata, viidates nende abstraktsusele. Ebatäpsuse tõttu ei ole need Üldkohtu kodukorra artikli 44 lõike 1 punktiga c kooskõlas. Vaidlus puudub selle üle, et kohtupraktika kohaselt on saamata jäänud tulu näol esineva kahju ja mittevaralise kahju hüvitamise nõuete põhjendamiseks vaja esitada piisavad tõendid. Nimelt ka seda liiki kahju puhul ei ole apellantidel õnnestunud tõendada nii kahju esinemist kui ka andmeid, millele hinnang tugineb.[16]

68. Pealegi, mis puudutab viidatud mittevaralise kahju väidetavalt vältavat laadi, siis välistas Üldkohus vaidlustatud kohtumääruse punktides 77 ja 78 vältavuse õigesti.

4. Kuues väide

69. Kuuendas väites märgivad apellandid, et Üldkohus rikkus õigusnormi põhjusliku seose tingimuse osas, kuna ta tuvastas, et garantii võtmisega seotud maksete tasumisest tuleneva kahju hüvitamise nõude puhul puudub põhjuslik seos komisjonile etteheidetava tegevuse ja väidetava kahju vahel, niivõrd kui kõnealune nõue leiti olevat vastuvõetav.

70. Komisjon leiab omakorda, et väide on igal juhul ilmselgelt õiguslikult põhjendamatu.

71. Selles suhtes tuleb märkida, et väide puudutab ainult hagi seda osa, mille Üldkohus tunnistas vastuvõetavaks. Kui aga Euroopa Kohus järgib minu analüüsi aegumistähtaja alguspunkti osas, tuleb vaidlustatud kohtumäärus siiski igal juhul komisjoni vastuapellatsioonkaebuse alusel selles küsimuses tühistada.

72. Igaks juhuks märgin ma põhjusliku seose kohta, et Üldkohus leidis analoogselt eespool viidatud kohtuotsusega Holcim (Deutschland) *vs.* komisjon vaidlustatud kohtumääruse punktis 92 õigesti, et garantii võtmine jäeti apellantide otsustada ning see ei olnud tulenevalt 15. jaanuari 1999. aasta siseriiklike tagasinõudmisotsuste vastuvõtmisest kohustuslik. Nimelt, kui apellandid oleksid otsustanud eksporditoetuste kohese tagastamise kasuks, oleksid nad vältinud vajadust kanda nende garantiidega kaasnevaid kulusid. Nagu komisjon kohtuistungil märkis, oleks sellisel juhul asjaomased summad apellantidele tagastatud koos intressiga. Seega on kuues väide ilmselgelt põhjendamatu, mistõttu ma teen ettepaneku ka selle tagasi lükata.

73. Järelikult ei ole käesoleva ettepaneku punktis 51 nimetatud kuuest väitest ükski põhjendatud. Seega tuleb need igal juhul põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

16 — Vt eespool viidatud kohtuotsus SELEX Sistemi Integrati *vs.* komisjon, punkt 37. Ometi vastab tõele, et liidu institutsioonide teenistujaid käsitlevates teatud kohtuasjades on Üldkohus ja Euroopa Liidu Avaliku Teenistuse Kohus niisuguseid nõudeid rahuldanud, ilma et nad oleksid arvutamisel kasutatud kriteeriume siiski üksikasjalikult täpsustanud.

C. Seitsmes väide

74. Viimases väites paluvad apellandid Euroopa Kohtul tühistada vaidlustatud kohtumäärus seetõttu, et on rikutud menetluse mõistliku kestuse põhimõtet.

75. Esimese võimalusena väidavad apellandid, et käesoleva juhtumi faktilisi ja menetluslikke aluseid silmas pidades ei ole põhjust kohaldada Euroopa Kohtu praktikat, milles Üldkohtu menetluse liigse kestuse korral on Üldkohtu otsuse tühistamise võimalus seatud sõltuvusse tingimusest, et tõendatakse, et menetluse liigne kestus mõjutas vaidluse lahendust, välistamata võimalust saada vastavalt EÜ artiklitele 235 ja 288 hüvitist kahju eest, mis tekitati menetluse liigse kestusega.

76. Teise võimalusena väidavad apellandid, et menetluse liigne kestus mõjutas igal juhul kohtuasja lõpptulemust.

77. Komisjon vaidleb kõigile neile argumentidele vastu, viidates nende vastuvõetamatusele.

78. Ma märgin, et lahendi tegemise mõistliku aja ületamise väidet, mis puudutab Üldkohtu menetlust, Üldkohtus ei esitatud.[17] Apellantidel ei olnud nimelt võimalikki seda Üldkohtus teha, kuna kohus lahendas asja määrusega, kohtuistungit korraldamata.

79. Tuleb märkida, et kuigi lahendi tegemise mõistliku aja järgimata jätmine Üldkohtu poolt võib juhul, kui see on tõendatud, tuua endaga kaasa apellandi kahju hüvitamise nõude liidu vastu ELTL artikli 268 alusel koostoimes ELTL artikli 340 teise lõiguga, on Euroopa Kohtu kodukorra artikli 113 lõikes 1 siiski sätestatud, et apellatsioonkaebuses tuleb taotleda Üldkohtu otsuse täielikku või osalist tühistamist ja vajaduse korral esimeses astmes esitatud nõuete täielikku või osalist rahuldamist.[18] Käesolevas asjas see nii ei ole.

80. Sellegipoolest, kui lahendi tegemise mõistliku aja järgimata jätmine on Üldkohtus vaidluse lahendust mõjutanud, võib sellele apellatsioonkaebuses esitatava tühistamisnõude põhjendamiseks viidata. Kuna aga käesolevas asjas puuduvad viited sellele, et menetluse kestus mõjutas vaidluse lahendust, ei saa väide, mis tugineb asjaolule, et menetlus Üldkohtus ületas mõistliku aja järgimisega seonduvad nõuded, kaasa tuua kohtumääruse tühistamist, ning järelikult tuleb see väide tunnistada vastuvõetamatuks.[19]

81. Neil asjaoludel tuleb tühistamisnõue, mille apellandid esitasid käesolevas apellatsioonimenetluses seitsmenda väite raames, jätta vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata.

VI. Ettepanek

82. Kokku võttes teen Euroopa Kohtule ettepaneku langetada järgmine otsus:

1. Tühistada Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohtu 4. septembri 2009. aasta määrus kohtuasjas T-174/06: Inalca ja Cremonini *vs.* komisjon, kuna punktis 75 tunnistati hagi vastuvõetavaks nõuete osas hüvitada varaline kahju, mis tulenes garantii võtmisega seotud maksete tasumisest alates 27. juunist 2001.

2. Jätta apellatsioonkaebus ning vastuapellatsioonkaebus ülejäänud osas rahuldamata.

17 — Vt selle kohta 16. juuli 2009. aasta otsus kohtuasjas C-385/07 P: Der Grüne Punkt - Duales System Deutschland *vs.* komisjon (EKL 2009, lk I-6155, punkt 195).

18 — 9. septembri 2008. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-120/06 P ja C-121/06 P: FIAMM jt *vs.* nõukogu ja komisjon (EKL 2008, lk I-6513, punkt 205).

19 — Eespool viidatud kohtuotsus FIAMM jt *vs.* nõukogu ja komisjon, punktid 203 ja 211.

3. Jätta kohtuasjas T-174/06 Inalca SpA – Industria Alimentari Carni ja Cremonini SpA Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohtule esitatud hagi vastuvõetamatuse tõttu täielikult läbi vaatamata.

4. Jätta Inalca SpA – Industria Alimentari Carni ja Cremonini SpA kohtukulud nende endi kanda ja mõista neilt välja ka Euroopa Komisjoni kohtukulud nii esimeses kohtuastmes kui ka käesolevas apellatsioonimenetluses.